

الرشاد

س ۱ ۱۳۰۰

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم ديني ، علمي ، ادبي ، سياسي هفته لقي مجموعة اسلاميه در
اتبعون اهدكم سبيل الرشاد

صاحب ومدير مسئول : ح . اشرف ارباب

نوشین جذباتی تجلی ایدہ مزدی . اولاً بورو حرك بر تربیہ دینیہ ،
توحید اساسی اوزرینہ مستند فیوضات لاهوتیہ ایلہ پرور شیب
اولملری ایجاب ایدیوردی . فی الحقیقہ بویلہ اولمشدر : مشکاة نبوتدن
انشاع ایدن زلمات نوارہ ، خشین عربلرک قلبندہ بر رقت فوق العادہ
اویاندیرمش ، اولملری ذوق مغنوینک فسونکار تاثیراتنہ حاضر لامشدر .
دہا زمان رسالتندہ ، فیوضات احمدیہ ایلہ یقیندن تنور ایدن اعظم
اصحاب ، فکرآء روحاً اوقدر علوی آثار و تجلیات معالی کوسترمشدر درکہ
ماضیدہ کی خشین حاللریلہ بعدالاسلام اظهار ایتدکری اصالت فکریہ
ونجات انسانیلری آرسندہ بر مقایسہ پایلیرسہ آ زمان ظرفندہ
احوال روحیہ لرنبجہ وقوعہ کل تبدل عظیمہ واسلامیتک قدرت
مصورہ سنہ قارشی درین برحس حیرت و تجیل طویماق قابل دکلدرد .
سن صباوتندن اعتباراً حریم نبوتدہ پرور شیب کل اولان
جناب علی ایشتہ بو بویوک ومعالی نثار روحلردندر .

مشار الیہک مغنویاتہ عائد درین سانحات روحیہ سی ، حکمیات
عالیہ سی تدقیق ایدیلیرسہ علم روح و علم اخلاقندہ کی اختصاصہ قارشی
حیرتہ ممزوج تکریملر ، تعظیملر ایثار ایتماک ممکن اولہ من .
انسال آتیہنک تعلیم و تربیہ لری حقندہ کی توصیہ لری ایسہ نافذ
وبصیرتکار بر دماغ محصولیدر .

ارباب تصوفدن بر قسمی سلسلہ فیضلری جناب حیدر واسطہ سیلہ
عبثہ رسالتہ قدر ایصال ایدرلر .

آروپا مؤلفلردن بعضیلرینک تصوفک اسلامیتہ صوکرہ دن ادخال
ایدلمش اولدینی حقندہ کی ادعالرینہ رغماً حزمات صوفیہنک جناب صدیق
وحیدر واسطہ سیلہ انشاع ایتدیکنہ دائر اولان آثار وغنعات تردہ
محل براقیہ حق بر قوتی حائر کورینورلر .

حضرت حیدرک سمای افکارینک حیرتبخش درجہ نوار و فیاض
اولدیغہ کنیدسندن تواتر آمروی اولان حکمیاتدن استدلال اولنہ بیلور .

عشق الہی روح حیدری اوقدر تسخیر ایتمش ، مادیتدن اودرجہ
تجرید ایلش ایدی کہ وجودینہ اصابت ایدن بر اوقک حیقارلمہ سی
عملیاتنک بارکاد احدیتہ اتنا توجہندہ اجرا ایدلمسنی اخطار ایلشدی .
زمان خلافتندہ بعض مقربینی طرفندن توصیہ ایدیلن ومحافظہ موقع
ایچون الزم اولان سیاسی آنتریقہ لرہ تنزل ایتماسی ، اجرا آتندہ دائماً
مردانہ وعالیجنابانہ حرکتدن آیرلامسی مکتب نبویدہ آلدینی تربیہ
روحیہنک پارلاق تجلیاتسندرد . متقدمین ارباب تصوف ، فکرآء
فیفانورد لایتناہیدن اولق ، فنا فی اللہک لجہ خفایاسنہ طالمغلہ روح
شغف آمیزلرینہ بر وسط سکون بخش آرامشدردر .

فرقان مبین یکی بر شریعتی ناطق اولہرق عموم ناسہ خطاباً شرف
نزول ایتمش اولدیغدن انسانلرک یالکسر مغنویاتنی دکل مادیات بشریہ لریندہ
تنظیم وتنمہ ایدہ جک اساسلری جامعدر .

شرع مبینک احکام قطعیمہ سنی مشرح اولان بینات عالیہ میانندہ
روحاً اعتلا ایدنلرہ بدرقہ ہدایت اولہحق پک چوق آیات جلیلہدہ

و شرط فی البحر خروجه عن الانشاع بالکلیہ و کون البذل عقار والمستبدل
قاضی الجنۃ المفسر بذی العلم والعمل وفي التهر ان المستبدل (ای ان کان المستبدل)
قاضی الجنۃ فالنفس بہ مطمئنة فلا یحشی ضیاعہ ولو بالدرہم والدنانیر [کذا
فی الدر المختار فی کتاب الوقف قوله (ولو بالدرہم والدنانیر) رد لما مر
عن البحر من اشتراط کون البذل عقار او حاصلہ ان اشتراط ذلك انما هو لیکون
الدرہم یحشی علیہا اکل النظر لہا واذ کان المشروط کون المستبدل قاضی الجنۃ
لا یحشی ذلك قلت وفيہ نظر لان قاضی الجنۃ شرط للاستبدال فقط لا للشراء بالثمن
ایضا فقد یستبدل قاضی الجنۃ بالدرہم وبقیہا عنده او عند الناظر ثم یعزل القاضی
ویأتی فی السنۃ الثانیۃ من لا یفتش علیہا فتضیع نم ذکر فی البحر ان صریح کلام
قاضیخان جوازہ بالدرہم ولكن قال قاری الهدایۃ وان کان للوقف ریع ولكن
یرغب شخص فی استبداله ان اعطی مکانہ بدلا اکثر ریعامنہ فی صقع احسن
من صقع الوقف جاز عندابی یوسف والعمل علیہ والا فلا فقد عین العقار للبذل
فدل علی منعه بالدرہم انتهى واعترضه الخیر الرملی بأنه کیف یخالف قاضیخان
مع صراحته بالجواز بما قالہ قاری الهدایۃ مع انه لیس فیہ تعرض للاستبدال
بالدرہم لاینبی ولا اثبات انتهى قلت لا یحشی ان قوله ان اعطی مکانہ بدلا الخ یدل
علی نفی الجواز بدون العقار بل صرح بہ فی قوله والا فلا نم یرد علی البحر
ان کلام قاری الهدایۃ لا یعارض کلام قاضیخان لانه فقیہ النفس والجواب ان
صاحب البحر لم ینکر کون المنقول فی المذهب ما قالہ قاضیخان ولكن مراده ان
هذا المنقول کان فی زمنہم وان ما قالہ قاری الهدایۃ مبنی علی تغير الزمان یدل علی
ان مراده هذا قوله فیما سبق ویجب ان یزاد آخر فی زماننا وهو ان یستبدل
بعقار لا بالدرہم والدنانیر الخ ولا شک ان هذا هو الاحتیاط ولاسیما اذا کان
المستبدل من قضاۃ هذا الزمن وناظر الوقف غیر مؤتمن (کذا فی رد المختار لابن
عابدین) قال صدر الشریعۃ استبدال الوقف یجوز بدون الشرط اذا ضعفت الارض
عن الریع ونحن لانفی بہ وقد شاهدنا فی الاستبدال من الفساد ما لا یعد ولا یحصى فان
ظلمۃ القضاۃ جعلوہ حیلۃ الی ابطال اکثر اوقاف المسلمین وفعلا ما فعلوا زاد
(الفہستائی) وهذا فی زمانہ ونم الزمان هذا وهو شک عنه واما فی زماننا فلا
یبقی اثر من الوقف فیستبدل ولا من الموقوف علیہ فیستبدل بہ علیہ ومع هذا
نرجو من اللہ تعالی ان یحدث بعد ذلك امرا قلت وبرکۃ دعائہ قد حدث امر
شریف سلطانی بمنع استبداله بالکلیۃ وامر ان یصیر باذن السلطان نصرہ اللہ تعالی
تبعا لترجیح صدر الشریعۃ کما افادہ المفتی ابوالسعود وانه کان سنۃ تسعمائة واحدی
وخمسین (الدر المنقذ فی الوقف) بولادیندہ یونس زادہ

احمد وہبی

سیل الرشاد . - اودہ مشدن وارد اولان سؤالہ امید ایتدی کمز
وجہلہ علمای محترمہ اسلامیہ جواب ویرمکہ باشلادیلر . فاضل محترم
یونس وہبی اقدی بو خصوصہ تقدم ایتدیلر . کرک اساس مسئلہیہ ،
کرک ویریلن جوابہ عائد مطالعہ بیانندہ بولونہ حق علمای کرامہ بر
مدت دہا انتظار ایدہ جکز .

فلسفہ

اسلامدہ فن وفلسفہ

۱۸۷ دن مابعد

غزالی ونصروف . دین مبین احمدی طبیعتک خشک ویابس
بر اقلیمندہ ، سنکین بر بقعہدہ طلوع ایلشدی .
مادی بر حیات بدویانہ ایلہ مألوف روحلردہ بر دنبرہ مغنویاتک

وارد. فقط آیات مذکوره مدح اولان خفایای معالیاتی کشف ایدیه بیلیمک تربیه دینه داخلنده روحاً فکرأ اعتلا ایتش اولان اعظمه مخصوص بر بخشایش یزدانیدر.

هرکس، هر نوع مغویاتک خبایای اسرار آلودنده طولاشه مز. بت پرستک و یا دینسزک بادیه لرند طولاشانلر شکوفه زار مغویاتک آتات الواتی تمیزه مقتدر اوله مز لر.

حالبوکه تربیه اسلامیة و فضائل اخلاقیة داخلنده تنور ایدن ذکالره قارشی، قرآن مینک غوامضات حیرتبخاشی، تنور نسبتنده انکشاف ایدر. جناب حیدر کبی اجله دین کتاب مینده لاهوتیاته طوغری فیاض معبرلر بوله بیلیمشدر.

صدرا سلامده عشق ازلی ایله نالان پک چوق اعظم کلوب کیمشدر. فقط بونلرک وجد واستغراق دملری بر آیین مخصوص شکلنده تظاهر ایتمشدر.

(هو الاول والاخر والظاهر والباطن وهو بكل شیء علیم) نظم مینفیک محتوی اولدینی معانی عالیه بو کبی روحلری اذواق لاهوتی ایچنده مست و نالان براقیر و اونلر بو ذوق مغوی ایله حیاتلرینی نوشین جذبات ایچنده امرار ایدرلردی.

(لی مع الله وقت لا یسغنی ملک مقرب ولا نبی مرسل) قول پیامبرسی وجهله اوان شغف واستغراقده مادیتدن تجردله عمان روحانیت ایچنده غشی اولور کیدرلردی.

حضرت علی به اسناد ایدیلن :

دوائک فیک وما تشعر . ودائک فیک وما تبصر

حکمتدن استشاره ایدره رک داء و دواء قلبی ینه کندی نفسلرند ارار، جاودان بر عشق لاهوتینک اذواق و هجرانی ایچنده کندی کندیلرینه چیرینیرلردی.

اوائل اسلامده بو کبی ذواته (زاهد) و (عارف) نامی ویرلدیکی آثار قدمادن آکلاشیلیور. (صوفیه) عنوانی التنده بر مسلك تأسس واجرا ایدیلن آیین و مناسک بالنسبه مؤخر شیلردر. مسلك تصوف اولجه صاف و نوار بر ساحة فکرت ایکن - هر مسلك ایچون اولدینی کبی - بالاخره یا کاش وادیلره صاپیلیمش، حروفیلر، صباحیلر کبی بر چوق غلات طرفلرندن غایه اصلیه سندن بسبتون اوزاقلاشدیرلیمشدر.

تصوف عالم اسلامده پک درین تأثیرلر ایقاع ایتش بر عاملدر. غایه اصلیه سنه متوجهأ راستقامت تعقیب ایتدیکی زمانلرده افکارانامی فیاض و شکوفه دار ریاض مغویات ایچنده تمیه و تعالی ایتدیرمش، و بو استقامتدن انحراف ایتدیکجه عالم اسلامک اک مؤثر اسباب انقراضی صره سنه کیرمشدر. بر قسم مسلمانلری محکوم عطالت براقان سبب ایشه بو انحرافدر.

بالخاصه صوفیلک و شیخلق خرقة سی آلتنده سیاسی امللر کیزله ین و خلقتک تربیه مغویه سنه اعتقادن زیاره جهل و نادانیلرندن بول بول

استفاده ایتک چاره لرینی آرایانلر افراد اسلامیة نک طمارلرنده جولان ایدن دم زندگی نه مه نه مه قوای فعاله لرینی اویوشدیرمش، فکر و بدنلرینی محکوم عطالت براقش، اونلری درین و مخدر بر غفلت اویقوسنه طالیدیرمشلردر. ینه تصوف بر قسم خلقی ملکات و احتراصات بهیمیه دن قورتاره رق اونلری انسانیت ایچون وصولی ممکن اولان مرتبه بالاترینه اصعاد ایتش، بوتون معناسیله انسان کامل اوله جق بر تربیه اصلیه ایله تحلیه ایلیمشدر.

علم و عرفان ایله مجهز اولان ذوات عالیه تصوفک عمان بی پایاننده تعیین استقامته موفق اولمشلر و توجه ایتدکری مرسای معالییه وصوله یول بولمشلردر. بو بحر نایاب ایچنده ؛ تعیین جهاته خادم ابره عرفاندن محروم اولان بیچارکان ایسه ؛ بسبتون شاشیروب قالمشلر، مدھش بر قیا ویا کیرینتیلی، حقیقتیلی مخوف بر مادره پوریده چارپه رق محو و هلاک اولمشلردر. ماحصل عرفانلری حواسله استحصال ایدیلن درمه چاتمه معلوماتدن عبارت اولان عوام خلق ؛ تصوفک اسرار آلود خفایاسنه عقل ایردیره میه جکندن؛ یا کاش یوللره صاپیمه لری، مهلك بادیه لره دوشمه لری اغلب احتمالدر.

تصوفک عالم اسلامده براقیدینی درین ایزلردن طاشان سیلابه افکار غیر مساعدده ماغلرده مدھش چوقورلر آچش و بر قسم خلقی چوروتوب محو ایلیمشدر. چونکه هر دماغ کندیسنه اساله ایدیلن فیوضات فکریه یی - بالخاصه یوکسک و اسرار آمیز اولورسه - ضبط و هضم ایدیه بیلیمک اقتدارینی کوستره مز.

زمان رسالت و خلفاء راشدین دورلرنده زاهد نامی آلان ذوات عالیه بوتون معناسیله فضائل اخلاقیه یی جامع، حبل شریعته متمسک، احتراصات سفیله دن مجتنب بولندقلرندن هرکسک مظهر حرمت و تکریمی اولورلردی. سانشات قلبیه لرینی کیزلر، عوام ناسک حوصله ادرا کنه صیغیشه میه جق افشا آتدن صوک درجه اجتناب ایدرلردی. فقط بالاخره اشراقیون افکاریه مشبوع بعض آدملر بو کسوه آلتنده مغایر شرع بعض اقوال و افعال اظهارینه قالمششمش اولدقلرندن خلقدنه تصوفه قارشی حقیقی بر شبه و تردد اویامشدر.

حلاج منصور کبی ذواتک نامناسب افشا آتی، طاشقینقلری بوشبه لری آرتیرمش و نهایت مولانا جلال الدین رومینک دیدیکی کبی : چون قلم دردست غداری بود . بیکمان منصور برداری بود حکم قضا جریانیه منصورک اعدامنه قدر وارلیمشدر.

حضرت غزالیدرکه بارقه نثار محاکات متینه سیله افکار ناسی قاپلایان سحابه ترددی تمامیه ازاله یه موفق اولمشدر. غزالی رنگین و منطقی بیاناتیه شبه و ترده محل براقیه جق صورتده تصوفی تشریح و توضیح ایلیمشدر.

احیاء العلومده کوریلن مباحت عمیقه، کیمیای سعادتک نزیه ورنکین صحیفه لری هر درلو ترددی ازاله یه کافیدر.

مسلك صوفیونه وقوع بولان هجوملره قارشی؛ غزالیدن ده اول،

امام قشیری طرفینده مدافعه ایدلمش ایسهده قشیرینک مدافعاتی حکمی و شرعی اولقندن زیاده غنی و تصوفیدر .

بوسینه منیدرکه دور غزالی یه قدر اولان تهاجات کوندن کونه شدتی آتیرمشدر . غزالی اساسات عقلیه و شرعیه استناداً نهایت حقیقتی میدان چیقارمش ، هر کسی تسخیر ایدن شهرلری بسبتون برطرف ایده بیلیمشدر .

مدالی اعدادیسی مدیری

مابعدی وار

م . شمس الدین

اکبسیات

عرب تاریخ ارباننده :

ابوالعلاء معری

۱۸۵ دن مابعد

معربنک مولدی ، مبان

فیلسوف ، (۳۶۳) سنه هجریه سنده (۹۷۴ میلادی) ربیع الاولک یکریمی یدنجی جمعه کونی تولد ایتمشدر .

« ابوالعلاء احمد بن عبدالله بن سلیمان بن محمد التوخی » دیسه معروفدر . « تنوخ » بر عرب قبیله سیدر .

باباسی ، افاضل علمادن ایدی . جدی معروده قاضی ایدی . معری ، بوضورتله بر خاندان علمه منسوب اولمش اولویور . والده سی ده اصل بر عائله یه منسوب ایدی .

مشارالیهک ولادتند معره ، « حلب » ده حکمران اولان دولت حمدانیه نك تحت اداره سنده اولوب اوئانده حلب امیری ، (سعدالدوله ابالمعالی) ایدی .

صاحب ترجمه اوچ یاشنده ایکن چیچک خسته لکلیله مـ ساب اولدی ، بویوزدن صول کوزینی غائب ایتدی ، صاغ کوزینه ده — آرقداش نك اوغرا دینی فلاکتی کوروب آغلاماسنه مانع اولاجق درجه ده — آق ایندی ؛ حیاتنده قرضیدن باشقه بر نك کورمه مش اولدی ، چونکه چیچک چیقاردینی زمان کندینه کرمید رنگنده بر لباس کیدیرمشلردی ، کوردیکی ، آکلادینی ایلك و صوك رنگ بو اولدی .

سن تعلمه ایریشنجه پدری ؛ نحو ، صرف ، بیان و قافیه کبی علوم لسانیه عربیه یی اوکرتمهک باشلادی .

بوندن صکره بلده سی علماسنک بر چوقلرندن تلمذ ایتدی ، او قوتقلری شیلری اوکرمندی ، ده صکره محمد بن عبدالله بن سعد النحوی الحلبي دن درس او قودی . ویکرمی یاشنه قدر بویولده دوام ایتدی . آرتق بوتون مشایخنک معارفی ، معربنک صدرینه دوکولمش ، انضمام ایتمش ایدی ؛ صاغنه صولنه باقدی ، اطرافنده بر علمده

کندینی سبقت ایتمش ، یاخود کندی اوکرتدیکنی اوکرتمهکله ممتاز اولمش کیمسه یی کورمه نیجه کندی باشنه اوینه چکلدی ، آرتق معلمی یوقدی . لغت و ادبیات او قومغه باشلادی ، بلاغت عربیه ، لسان عربک دقائق ، خواص تراکیب و مزایای اسالیب ایله او قدر اوغراشدی که بو خصوصده هر کسه تفوق ایتدی ، کیمسه نك ایریشمدیکی بر مرتبه یه بالغ اولدی .

قوجه فیلسوف « حفظ » ده بر آیت ، بر خارقه ایدی . او قدرکه مشارالیه دن کیمسه نك ایریشه میه جکی ، هر کسک تصدیقندن چکنه جکی شیلر روایت ایدرلر . مثلاً آکلادینی ده ، آکلادینی ده ، ایستر کندی دیلندن ایستر اوکا یا بانجی بر دیلندن اولسون حفظ ایتدیکنی سویلرلر ، بو روایتلرک مبان و معانیسی دوچار اختلاف و تباین اولویورسده مضمونلر بر برینی تأیید ایده ایده معربنک هر کسه میسر اولمایان بر قوه حافظه یه مالک اولدوغی آکلادینیلور .

هر سوزده قولاق ویرنلردن ، هر طویدیغنی تجویز ایدنلردن اولسه یدق قارئیمزه بو وادیده بر چوق حکایات مرویه تقدیم ایدرک . بز بوراده بونلردن عقله الک یقین ، حقه الک شبیه اولانلری بر نمونه اولق اوزره ایراد ایتمهکله اکثفا ایده جکزر :

دیرلرکه : معری ، بغدادده داخل اولوبده جودت حافظه سی ، اوکنده اوقونان هر شیئی بر کهریا کبی جذب ایدن اومتانت حفظیله هر کسجه طائفه باشلانجه ارباب مکانتدن بری حقیقتی آکلماق اوزره مشارالیه ایله کوروشمک ایسته دی : فیلسوفی « دارالحکمة » نامیله معروف اولان « رشید » کتبخانه سنه قویدیلر ، بر کتاب انتخاب اولندی ، متعدد صحیفه لر او قوندی . تردد ایتدیکی کله تکرار اولونیوردی . ختام قرائنده معری ، اصلا تردد ایتمکسزین ایستدکلرینی امتحانجیلره تکرار ایتدی .

معری ، شعری چوق سوردی ، متنبی دیواننک بومحبتده تأثیری واردر ؛ دیوان مذکور ی او قدر چوق او قومشدرکه کندی شعرلرنده بونک تأثیر غالبی حس اولونور . مثلاً متنبی نك :

یموت راعی الضأن فی ضأنه

میتة جالینوس فی طبه

دیور معری ، عینی معنایی ، شو یولده افاده ایدیور :

والواحد المفرد فی حقه

کالحاشد المکثر فی حشده .

بونى کوسترمه جک مثلاً آزدکلدر . لکن بز ایکی شاعری مقایسه و مقارنه ایتک صدندده دکلز .

معری ؛ تمیز الوان خاصیتندن ، تماشای طبیعتدن محروم براعمی اولقله برابر تشبیهده او قدر موفق اولوردیکه احساسات بصریه یه متعلق تشبیهاتی ، ارباب باصره یی حیرتلر ایچنده براقیر ایدی .

مناظر طبیعیه یه قارشى کشاده بصر اولق نعمتندن محروم اولمایان